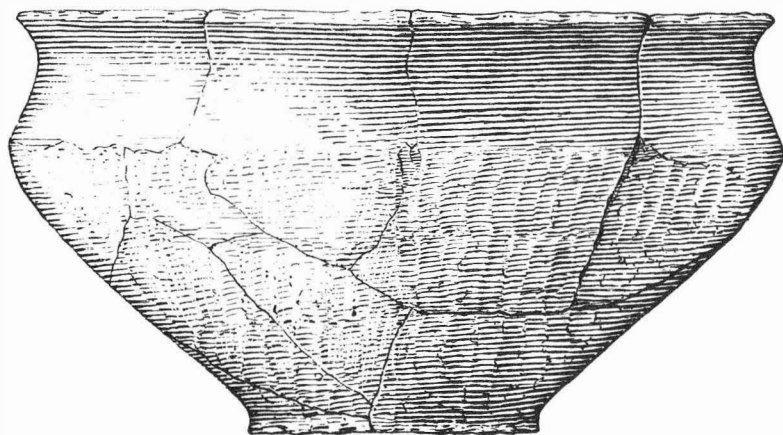

ARCHEOLOGICKÝ ÚSTAV ČESKOSLOVENSKÉ AKADEMIE VĚD
V BRNĚ

PŘEHLED VÝZKUMŮ

1987

BRNO 1990

datierbar sind, kann man als Siedlungsschicht interpretieren. Die Mergelaufschüttungen der Fussböden und die Schichten von Bauschutt im oberen Teil des Profiles /Tiefe 0 - 90 cm/ entsprechen dem Bau und der Existenz des im Jahre 1406 gegründeten Spitals. Die Feststellungsgrabung ermöglichte keine Datierung der abgedeckten Grundmauern des assanierten Spitals.

Die älteste gefundene Keramik entspricht mit der Randprofilierung, Verzierung sowie der benützten Tonmasse, der vor nicht langer Zeit bei der Rettungsgrabung in den Pferdeställen des Schlosses in Mor. Buđějovice gewonnenen Keramik. Man kann sie in die 1. Hälfte des 13. Jahrhunderts und vielleicht auch in das 12. Jahrhundert datieren. Für sie ist die Benützung des glänzenden Graphitmaterials, der ziemliche Prozentsatz an einfachen nach aussen gezogenen Rändern und die Verzierung aus schrägen Kerben auf dem Halsunterteil, bezeichnend.

Die Feststellungsarbeiten bewiesen eine Besiedlung in der nächsten Umgebung der Kapelle der Hl. Anna spätestens vom Beginn des 13. Jahrhunderts und die Untersuchung, im Inneren der Kapelle durchgeführt bestätigte, dass der spätgotischen Kapelle der Hl. Anna kein älterer sakraler Bau voranging.

NOVÉ STŘEDOVĚKÉ NÁLEZY Z TŘEBÍČE /okr. Třebíč/

Lumír P o l á č e k , Západomoravské muzeum Třebíč

/Obr. 27/

V souvislosti s novou výstavbou na území Třebíče byly v letech 1986-1987 provedeny sběry na některých staveništích, které přinesly četné středověké nálezy, zejména keramiku, důležitou pro poznání počátků města.

V místech asanovaného pivovaru, tiskárny, "Nového bytu" a zadních částí parcel domů v Hasskově ulici / č. 4, 6, 8, 10, 12, 14, 16, 18/ nasbíral I. Votoupal značné množství středověké keramiky, datovatelné převážně do 2. poloviny 13. - 15. století. Malou část tohoto bohatého souboru tvoří keramika vyrobená z tuhového /obr. 27:1, 2, 4-8, 10-13/, méně písčitého /obr. 27 : 3, 9/ materiálu, dokládající nejstarší osídlení této okrajové části historického jádra Třebíče.

Sledování nejstarší kulturní vrstvy v profilu na okraji staveniště za frontou domů v Hasskově ulici přineslo převážně keramiku 2. poloviny 13. a 14. století. Nejstarší nálezy pocházejí ze zadních částí parcel č. 14, 16 v Hasskově ulici, kde sídlištní vrstva na úrovni půdního horizontu obsahovala jednotný soubor keramiky /obr. 27:14-21/, přináležející horizontu radělkem zdobené keramiky, datovanému v jihomoravské oblasti do 1. poloviny 13. století /Unger 1984, 289-292/. Chronologie pozdně hradištního horizontu, charakterizovaného v některých regionech radělkovanou výzdobou, nebyla dosud pro oblast západní a jihozápadní Moravy důkladněji zpracována, přesto datování uvedeného souboru do 1. poloviny 13. století je pravděpodobné.

V zadní části parcely č. 10 v Hasskově ulici byla v profilu na okraji staveniště zachycena zemnice, zahloubená 60 a 125 cm do svažujícího se terénu. V řezu, který protal pravouhlý objekt ne zcela kolmo, je jeho délka 6 m. Nejnižší vrstva zásyvu, ležící na podlaze objektu, obsahovala keramický materiál 2. poloviny 13. a 14. století /obr. 27:23-32/, vyrobený převážně z písčité hmoty, v některých případech s příměsí tuhy nebo slídy. Zásyp objektu obsahoval dále několik kusů strusky, dvě opracované kosti, hřebíky a osteologický materiál. Ze souvrství, překrývajícího v profilu zásyv zemnice, lze datovat požárovou vrstvu do 15. století /spíše 1. poloviny/ a nejstarší kamenné zdivo, porušující toto souvrství, do pokročilého 15. nebo 16. století.

Na základě uvedené keramiky lze počátky osídlení v prostoru Hasskovy ulice klást do 1. poloviny 13. století. Ojedinelý nález mladohradištní keramiky /obr. 27:22/ lze spojovat s existencí starší slovanské osady v blízkém okolí, snad Horky, uváděné k roku 1225 /Uhlíř edit. 1977, 24/. V místě tří nově budovaných obchodních domů na sledovaném staveništi probíhalo městské opevnění, jehož pozůstatky byly stavbou zničeny. V místech prostředního obchodního domu byl při hloubení základů narušen městský příkop, z jehož zásyvu /nejnižších vrstev/ byla získána pouze pozdně středověká a novověká keramika.

I. Votoupal prováděl sběry na dalších staveništích v Třebíči: ve Smrtné ulici /mezi kinem Sputnik a parkovištěm OV KSČ; obr. 27:34, 35/, v Soukupově ulici /na staveništi banky vedle

ONV; obr. 27:37/, na místě asanovaného domu, tvořícího nároží Soukupovy ulice a ulice B. Václavka /obr. 27:36/ a vedle pošty v místě asanovaných domů č. 3, 5, 7, 9, 11 v ulici maršála Malinovského na Jejkově /obr. 27:33/.

Nejstarší nálezy středověké keramiky z jižní části historického jádra města /Hasskova, Soukupova, B. Václavka/ a jejího předměstí /Smrtelná/, podobně jako ojedinělé nálezy z Jejkova /maršála Malinovského/ prozatím dokládají jednotný počátek osídlení v 1. polovině 13. století na poměrně velké ploše pozdějšího historického jádra města a jeho nejbližšího okolí. Patrně jde o ranou fázi městského osídlení, která navázala na starší osady mladohradištní, a která představovala počátek vlastního vzniku města Třebíče, završeného ve 2. polovině 13. století.

L i t e r a t u r a :

Uhlíř, J. edit. 1977: Třebíč. Dějiny města I. Brno.

Unger, J. 1984: Základní horizonty keramiky 12. - 15. století na soutoku Jihlavy a Svratky, okr. Břeclav, AR XXXVI, 288-296.

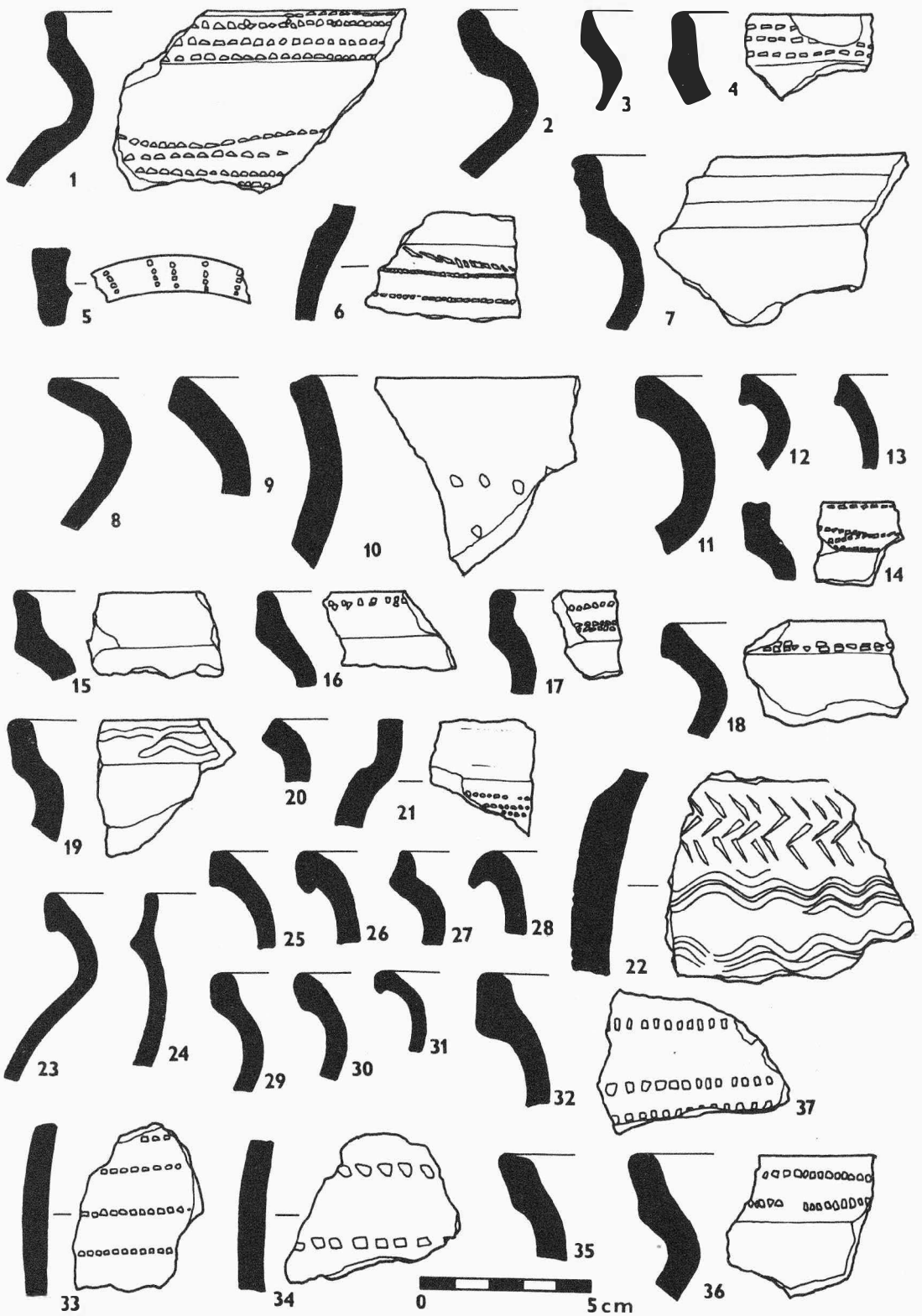
N e u e m i t t e l a l t e r l i c h e F u n d e a u s T ř e b í č / B e z . T ř e b í č /.
Im Zusammenhang mit der neuen Bautätigkeit im Gebiet von Třebíč hat man in den Jahren , 1986 - 1987 Lesefunde an einigen Bauorten durchgeführt, die zahlreiche mittelalterliche Funde erbrachten, besonders Keramik, welche zur Erkenntnis der Anfänge der Stadt wichtig sind. Grösstenteils enthalten die Fundkomplexe ausser spätmittelalterlicher und neuzeitiger Keramik überwiegend Material aus der 2. Hälfte des 13. - 15. Jahrhunderts, die Entfaltung einer hochmittelalterlichen Stadt dokumentierend, deren Entstehung in der 2. Hälfte des 13. Jahrhunderts vorausgesetzt wird. Ein kleiner Teil dieser Komplexe bildet Keramik, überwiegend mit einer Graphitbeimengung, in die Mitte des 13. Jahrhunderts oder vor diese datierbar. Ausnahmsweise erscheint jungburgwallzeitliche Keramik /Abb. 27:22/, die Existenz von älteren slawischen Ansiedlungen im Raume von Třebíč belegend.

Die ältesten Funde aus dem südlichen Teil des historischen Stadtkernes /Hasskova, Abb. 27:1-22, Soukupova, Abb. 27:137; B. Václavka, Abb. 27:36/ und aus der Vorstadt /Smrtelná, Abb. 27:34-35/, ähnlich wie die Einzelfunde aus der Vorstadt von Jejkov /Abb. 27:33/ belegen vorläufig einen einheitlichen Besiedlungsbeginn in der 1. Hälfte des 13. Jahrhunderts auf einer verhältnismässig grossen Fläche des späteren historischen Stadtkernes und seiner nächsten Umgebung. Vermutlich handelt es sich um eine frühe Phase der städtischen Besiedlung, die an die älteren jungburgwallzeitlichen Niederlassungen anknüpfte und welche den Beginn der eigentlichen Entstehung der Stadt Třebíč vorstellte, die in der zweiten Hälfte des 13. Jahrhunderts gipfelte.

GRABUNGSABSCHLUSS DER KIRCHENÜBERRESTE AUF DER DORFWÜSTUNG DIVICE BEI BRUMOVICE /Bez. Břeclav/

Josef U n g e r , A Ú Č S A V Brno

Im Mai 1987 wurde die Grabung der Kirchenüberreste auf der mittelalterlichen Dorfwüstung Dvice beendet, die 76 m südlich von der Mitte der in den vorhergehenden Jahren untersuchten Motte entdeckt wurden. In der verhältnismässig ziemlich komplizierten Situation gelang es zwei Bauphasen der Kirche herauszuarbeiten. In der älteren Phase hat man an der Stelle, ohne jedweder Spuren einer vorherigen Besiedlung, eine Kirche, bestehend aus einem rechteckigen Schiff, rechteckigen Presbyterium und Anbau auf der Westseite, errichtet. Ihre Gesamtlänge betrug 16 m. Stellenweise blieben sowohl das Original des Fundamentes, aus einigen Stein- und Erdeschichten bestehend, als auch des oberirdischen Gemäuers erhalten, das auf Kalkmörtel gelegt war. Die Kirche war mit Pfarrechten ausgestattet, was sowohl die Gräber in ihrer Umgebung, als auch Steinbruchstücke des Taufbeckens belegen. Nach einer schwer bestimmbaren Zeit ihrer Existenz war diese Kirche von einem grösseren Bau ersetzt worden, und zwar dermassen, dass das Schiff sowie das Presbyterium der ursprünglichen Kirche umbaut und verlängert wurden, wobei der Anbau auf der Westseite aufgelöst und von dem Neubau durchschnitten worden war. Somit konnte die ursprüngliche Kirche auch während des Bauverlaufes ihre Funktion erfüllen. Die neue Kirche war 18,7 m lang. Das Gemäuer der zweiten Phase blieb stellenweise im Original erhalten, aber grösstenteils nur in Negativen. Nach der Wüstung des Dorfes sowie der Kirche im 15. Jahrhundert kam es zur Abfuhr des Baumaterials, was sowohl durch den Fund einer Weissmünze des Jagiellonen Vladislav II. aus der Wende des 15. und 16. Jahrhundert in

Obr. 27. Třebíč /okr. Třebíč/. Výběr nejstarších zlomků středověké keramiky ze sběrů na staveništích v Třebíči v letech 1986 a 1987. 1-13, 22 prostor asanovaného pivovaru, tiskárny, "Nového bytu" a zadních částí parcel v Hasskově ulici; 14-21 Hasskova 14-16; 23-32 Hasskova 10, zemnice; 33 maršála Malinovského; 34-35 Smrtná; 36 B. Václavka; 37 Soukupova. - Auswahl der ältesten Bruchstücke mittelalterlicher Keramik aus Lesefunden auf den Baustellen in Třebíč in den Jahren 1986 und 1987. 1-13, 22 Areal der assanierten Bierbrauerei, der Druckerei, des "Nový byt" und aus den hinteren Teilen der Parzellen in Hasskova Gasse; 14-21 Hasskova 14-16; 23-32 Hasskova 10, Erdhütte; 33 Marschall Malinowski Gasse; 34-35 Smrtná Gasse; 36 B. Václavka Gasse; 37 Soukupova Gasse.

PŘEHLED VÝZKUMŮ 1987

Vydává: Archeologický ústav ČSAV v Brně,
sady Osvobození 17/19
Odpovědný redaktor: akademik Josef Poulik
Redaktoři: Dr. Z. Himmelová, Dr. J. Stuchlíková,
Dr. J. Unger
Překlady: Dr. R. Tichý, E. Tichá
Grafická úprava: L. Trávníčková
Na titulním listě: nádoba únětické kultury z Újezda u Brna
Tisk: **PENTA**
Evidenční číslo: ÚVTEI - 73332
Vydáno jako rukopis: 450 kusů - neprodejné